

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПАЗАРА НА ОДИТОРСКИ УСЛУГИ В БЪЛГАРИЯ

Даниела Петрова¹
Адриана Атанасова²
e-mail: daniela.petrova@unwe.bg
e-mail: atanasova_3a@unwe.bg

Резюме

Степента на концентрация на пазара на одиторски услуги е обезпокояващ фактор както за изследователите, така и за регулаторните органи, които следва да определят политиките и евентуалните регулаторни въздействия, влияещи на концентрацията. Дискусиите са провокирани от нарастващото ниво на концентрация (въпреки различните нива в отделните страни) през последното десетилетие. Липсата на подобни изследвания в България затруднява регулирането на този пазар и това провокира изследователския интерес.

Резултатите от изследването потвърждават тезата, че нивата на концентрация на пазара на одиторски услуги в България са съществено по-ниски от тези в други европейски страни, както и от средната стойност за страните от ЕС.

Ключови думи: пазар на одиторски услуги, концентрация, България, коефициент на концентрация (CR), индекс на Hirschman-Herfindahl (HHI), коефициент на Джини

JEL: M40, M42

Увод

Концентрацията на пазара на одиторски услуги е в центъра на вниманието вече десетилетия. Още през 1976 г. специализираната подкомисия на Сената на САЩ (Комитетът Metcalf) посочва, че големите международни фирми „са толкова големи и влиятелни по отношение на други счетоводни фирми, че доминират счетоводната практика в Съединените щати и вероятно в целия свят“ (Metcalf Report, 1976).

В своята „Зелена книга. Одитна политика: поуки от кризата“ Европейската комисия посочва, че пазарът изглежда прекалено концентриран в определени сегменти и не предоставя на потребителите достатъчно варианти при избора

¹ Доцент, доктор, катедра „Финансов контрол“, Финансово-счетоводен факултет, УНСС

² Докторант, катедра „Финансов контрол“, УНСС

на одитор като такава концентрация би могла да доведе до натрупването на системен риск, при което колапсът на „дружество от системно значение“ или на дружество, достигнало „размер от системно значение“, би могъл да разтърси целия пазар (Европейска комисия, 2010, с. 18). Това поражда дискусии за политика при различни пазарни сценарии: по-нататъшна концентрация на доставките поради излизане на един от „големите 4“ одитори и задължителна ротация на одиторската фирма (Gerakos and Syverson, 2013).

Обект на настоящата публикация е пазарът на одиторски услуги в България.

Предмет на изследването са подходите и методите за изследване на концентрацията на пазара на одиторски услуги в България като основа за регулаторно въздействие.

Целта, която се поставя е да се дефинира пазара на одиторски услуги, като се оценят показателите за пазарна концентрация.

Използвани са изследователски средства като количествени подходи, свързани с ръчно събиране, метрифициране и обработка на данни от публикувани финансови отчети и доклади за прозрачност, както и данни, получени от Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО), статистически методи за анализ. Методическият инструментариум включва показатели за измерване и анализ на пазарна концентрация като коефициент на концентрация, индексът Herfindahl-Hirschman, коефициент на Джини. По този начин се осигурява и съпоставимост с резултатите от изследвания в други страни, които също стъпват на тези показатели за пазарна концентрация.

В исторически план опасенията за доминиране на пазара на одиторски услуги са били свързани с „Голямата осмица“³, „Голямата шестица“, а към момента с „Голямата четворка“. Проблемът е, че концентрацията на пазара води до ограничаване на избора на одитор и до укрепване на пазарната мощ на ограничен брой одиторски фирми (Mališ and Brozović, 2015, p. 329) Липсата на конкуренция от своя страна предполага по-високи такси за одит при едновременно по-ниско качество на одита. Последователните сливания на международни одиторски фирми, заличаването на някои от тях след избухналите финансови скандали и промяната в структурата на пазара на оди-

³ Осемте глобално доминиращи одиторски фирми (до 1989 г.) включват Deloitte Haskins & Sells, Arthur Andersen; Arthur Young; Price Waterhouse; Coopers & Lybrand; Ernst & Whitney; Peat, Marwick, Mitchell и Touche Ross. След сливането на Arthur Young с Ernst and Whitney през 1989 г., сливането между Peat, Marwick, Mitchell и Klynveld Main Goerdeler през 1986 г. и на Deloitte Haskins с Touche Ross, осмортката се трансформира в шестица, а след сливането на Price Waterhouse и Coopers & Lybrand през 1998 г. и краха на Arthur Andersen заради скандала с Enron, на пазара вече функционира „Голямата четворка“: PriceWaterhouseCoopers (PwC), KPMG, Ernst & Young и Deloitte Touche Tohmatsu.

торски услуги са задълбочено изследвани от редица автори и анализирайки техните проучвания Beattie, Goodacre и Fearnley (2003) стигат до заключение, че концентрацията е достигнала процент, който позволява на пазара на одит да бъде замислен като тесен олигопол, т.е. пазар, характеризиращ се с контрол на многонационални фирми без ефективни конкуренти, стабилни пазарни дялове и бариери за навлизане на пазара. Според Велте и Щиглбауер, обаче, оценката на ЕК, че високата пазарна концентрация на пазара на одиторски услуги непременно се свързва с ограничение на конкуренцията, често не може да се докаже емпирично (Velte, Stiglbauer, 2012, p. 158).

Състояние на пазара на одиторски услуги в България

Общият обем на пазара на одиторски услуги, измерен чрез реализираните приходи (в млн. лв.), се формира от предоставянето на различни видове услуги от страна на одиторите. Логично, услугите по независим финансов одит имат най-голям относителен дял.

За периода 2018 – 2022 г. се наблюдава динамика в обема на одиторските услуги, която не отчита еднозначна тенденция (таблица 1). След ръст от 17,39 процентни пункта през 2019 г. в сравнение с 2018 г., тенденцията на нарастване се прекъсва през 2020 и 2021 г., обяснение за което може да се търси в пандемичната обстановка през този период, повлияла развитието на всички индустрии, в това число и одиторската.

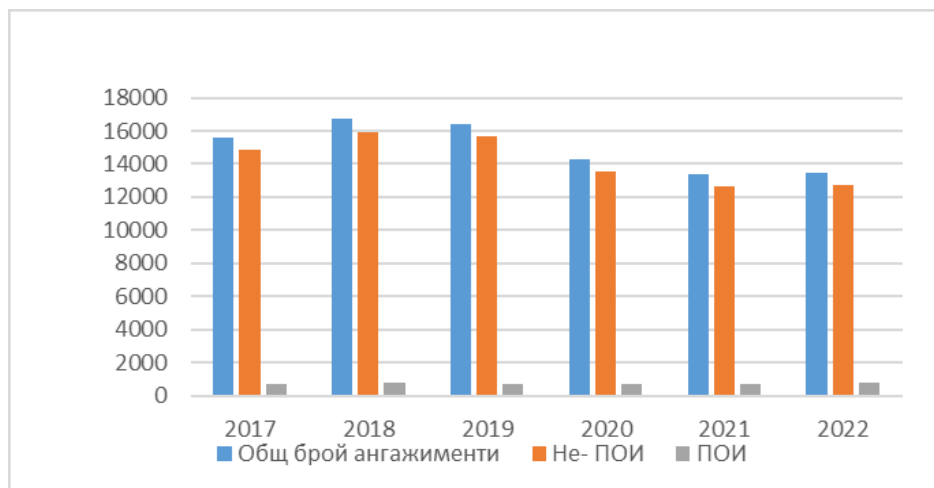
Таблица 1: Динамика в обема на одиторските услуги

Показател	2018	2019	2020	2021	2022
Общ размер на пазара на одиторски услуги – млн. лв.	92	108	100	104	114
Изменение в сравнение с предходния период – %	-	17,39	-7,41	4	9,62

Източник: Изготвена от автора по данни от отчетите на КПНРО

Все пак ръстът през 2022 г., в сравнение с 2018 г., е 23,91%, а средногодишното нарастване е почти 6%. Следва да се отчете факта, че натрупаната инфлация за периода 01.01.2018 г. – 31.12. 2022 г. е 34,1%.

Същевременно при нарастване на размера на пазара в абсолютна сума се наблюдава намаление в броя осъществени ангажименти за одит. През анализирания период най-голям брой ангажименти са отчетени през 2018 г., като това е валидно както за ПОИ (предприятия от обществен интерес), така и за сектора на предприятия, които не са от обществен интерес (фигура 1).

Източник: Изготвено от автора по данни от отчетите на КПНРО

Фигура 1: Брой осъществени ангажменти

Пазарната концентрация се измерва като функция на пазарните дялове на няколко или всички доставчици на даден пазар. Нейната емпирична оценка, реализирана чрез различни измерители за концентрация, дава представа за степента на контрол, упражняван от малко на брой фирми и начина, по който те разпределят помежду си основни икономически показатели като приходи, численост на заетите лица, физически обем на производство. Доколкото пазарът на одиторски услуги има определени специфики, някои от тези показатели търпят модификация – например физическият обем на произведената продукция се замества с брой осъществени ангажменти за одит.

Наред с често използваните измерители на концентрация като коефициентът на концентрация (CR) и индексът на Hirschman-Herfindahl (HHI), в литературата се използват също и коефициент на Джини, индекс на Линд (който позволява определяне на пазарната структура в случай на олигополен пазар), индекс на Хана-Кей (показва промяната на пазарната концентрация при влизания, излизания или обединения на пазарни участници), индекс на Тидеман и Хал (ТН), Ховарт индекс (по-известен като изчерпателен индекс на концентрация (Comprehensive-Concentration-Index, CCI)) и др.

В настоящото изследване са използвани коефициент на концентрация (CR), индекс на Hirschman-Herfindahl (HHI) и коефициент на Джини, както и свързаната с него крива на Лоренц, която представя неравномерността на пазара на одиторски услуги.

Коефициентът на концентрация, изчислен за първия, първите четири и първите десет регистрирани одитори в общите приходи от одиторски услуги е представен в таблица 2.

Таблица 2: Коефициент на концентрация на база приходи

Коефициент на концентрация	2019	2020	2021	2022
CR1	15,61	12,40	12,10	12,67
CR4	39,95	38,06	36,79	36,32 ⁴
CR10	53,47	52,56	52,59	52,62

Източник: Изготвено от автора на база информация от Годишните доклади на КПНРО ⁵

За периода 2019 – 2022 г. и трите коефициента на концентрация (CR1, CR4, CR10) отчитат намаление, което показва, че пазарната концентрация намалява, макар и в незначителен размер. Следва да се отбележи, че концентрацията на пазара на одиторски услуги в България е далече от средните нива на концентрация в ЕС. За сравнение, делът на Big 4 в общия оборот, реализиран в ЕС за 2018 г., е около 80% (Европейска комисия, 2021). У нас е под 40% с тенденция към намаление. Следователно, както по формални белези, така и по качествени характеристики, общият пазар на одиторски услуги у нас може да се определи като монополистична конкуренция, която обаче е доста отдалечена от олигопол и има белези на перфектна конкуренция. Според Европейската комисия (Европейска комисия, 2021) стойностите на CR4 следва да се интерпретират така:

- CR4 = 0% означава перфектна конкуренция;
- 0% < CR4 < 50% варира от перфектна конкуренция до олигопол;
- 50% < CR4 < 80% означава олигопол;
- 80% < CR4 < 100% варира от концентриран олигопол до монопол;
- CR4 = 100% означава силно концентриран олигопол и дори монопол (ако CR1 = 100%).

Тук понятието монополистична конкуренция не фигурира, но може да бъде приравнено на вариращо от перфектна конкуренция до олигопол.

⁴ За 2022 г. КПМГ е изместена от Грант Торнтон ООД, макар и с незначителна разлика – 0,02.

⁵ Поради липса на публикувани данни за дела на първите десет регистрирани одитори в общите приходи за 2018 г., изчисления за този период не са представени

Разликата в класификациите не е изненадваща предвид различните интерпретации на емпирични данни в множество изследвания, стигащи дори до идеята, че пазарната структура на одиторската индустрия не се вписва в нито един настоящ модел на индустриална организация, което предполага, че трябва да се разработи изцяло нов модел, който да опише тази индустрия (Huber, 2015). По-реална оценка на степента на концентрация може да се придобие, ако се изследва структурата на разпределение на пазарните дялове между компаниите, включени в изчисляването на коефициента.

Таблица 3: Относителни дялове на първите четири регистрирани одитори в общите приходи от одиторски услуги (в %)

Одиторско дружество от състава на първите четири дружества:	2019	2020	2021	2022
ПрайсуотърхаусКупърс Одит ООД	15,61	12,44	12,12	12,67
Делойт Одит ООД	9,75	11,61	10,22	8,86
Ърнст и Янг Одит ООД	7,46	7,62	8,1	7,87
КПМГ Одит ООД – (4-то място през 2021)	7,13	6,39	6,35	х
Грант Торнтон ООД – (4-то място през 2022)	х	х	х	6,9
Общо:	39,95	38,06	36,79	36,3

Източник: Изготвено от автора на база информация от Годишните доклади на КПНРО

С най-голям пазарен дял през изследвания период е ПрайсуотърхаусКупърс Одит ООД. Прави впечатление, че е налице тенденция на сближаване на пазарните дялове на отделните дружества като делът на ПрайсуотърхаусКупърс Одит ООД пада от 39,07% от общата сума на приходите на първите четири одиторски фирми през 2019 г. на 34,90% през 2022 г., за сметка на нарастване на дяловете на третия и четвъртия в класацията. Това показва, че е налице конкуренция и в рамките на първите четири одиторски фирми на пазара в България.

Таблица 4: Коефициент на концентрация на база брой изпълнени ангажименти за независим финансов одит

Коефициент на концентрация	2019	2020	2021	2022
CR1	2,24	2,15	2,5	3,1
CR4	8,04	8,33	8,3	8,6
CR10	15,91	17,08	16,4	16,5

Източник: Изготвено от автора на база информация от Годишните доклади на КПНРО

Нивата на концентрация на база брой одитни ангажименти са чувствително по-ниски от тези на база приходи. Тук CR4 показва устойчивост в периода 2019 – 2022 г. като отчита нива между 8,04% и 8,6%. Въпреки че този коефициент е често използван, особено в случаи на затруднения с достъпа до информация за приходите, той подценява реалната стойност на пазарните дялове.

Аналогични изчисления, но само за пазара на ПОИ, показват, че няма съществена промяна в броя и относителния дял на изпълнените ангажименти към предприятия от обществен интерес от „голямата четворка“. Но, специфичното в България е, че според относителния дял в общия брой изпълнени ангажименти за независим финансов одит на ПОИ първите четири позиции се заемат от одиторски дружества, които не са от Големата четворка. За сравнение през 2018 г. около 66 % от общия пазар на задължителни одити на ПОИ в Европа принадлежат на Големата четворка, докато у нас за 2019, 2020, 2021 и 2022 г. едно от дружествата от Големата четворка дори не присъства сред първите десет по този показател.

Отчитайки, че показателят CR характеризира не целия пазар, а само позицията на най-големите участници в него, е необходимо определянето и на други измерители на концентрацията. Такива са индексът на Херфиндал-Хиршман и коефициентът на Джини.

Индексът на Херфиндал-Хиршман за пазара като цяло се дефинира като сума от квадратите на относителните дялове на всички одиторски практики на пазара. Данните се отнасят до пазара на задължителния одит като цяло и по сектори за одит на предприятия от обществен интерес и предприятия, които не са от обществен интерес. Разделението е направено поради различните специфики на двата пазара.

Таблица 5: Индекс на Херфиндал-Хиршман

Индекс на Херфиндал-Хиршман	За пазара на одит услуги на ПОИ	За пазара на одит на неПОИ	Общо за пазара на одитни услуги
2021 г.	296	52	56
2022 г.	344	53	58

Източник: Изчисления на автора по данни от КПНРО

От данните в таблицата е видно, че индексът на Херфиндал-Хиршман отчита ниско ниво на концентрация на пазара на одиторски услуги в България и пазарът може да бъде определен като конкурентен. Същият индекс, изчислен по сектори на одит клиенти, показва по-различна картина.

Таблица 6: Индекс на Херфиндал-Хиршман по сектори на одит клиентите

Сектори на одит клиентите спрямо категоризиране в единния годишен отчет на одиторите	Брой дружества в сектора	Индекс на ХХ за 2021 г.	Брой дружества в сектора	Индекс ХХ за 2022 г.
1	2	3	4	5
„Холдинг Български държавни железници“ – ЕАД, и дъщерните му предприятия	2	10000	2	10000
Национална компания „Железопътна инфраструктура“	5	10000	5	10000
Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества, които са големи предприятия	1	10000	2	5000
Търговски дружества, които внасят и/или пренасят, и/или разпределят и/или транзитират природен газ и които са големи предприятия	9	2346	6	3333
Кредитни институции	72	1107	77	980
Застрахователи и презастрахователи	83	1079	1 084	1084

Продължение

1	2	3	4	5
Пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове	74	939	112	832
ВиК оператори по смисъла на Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги, които са средни и големи предприятия	24	903	27	1001
Търговски дружества, чиято основна дейност е да произвеждат и/или да пренасят, и/или да продават електроенергия и/или топлоенергия и които са големи предприятия	44	785	44	1581
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	28	561	31	531
Образование	39	519	44	496
Добивна промишленост	97	479	96	480
Финансови и застрахователни дейности	246	447	273	437
Култура, спорт и развлечения	201	375	192	309
Предприятия, чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати до търговия на регулирания пазар в държава – членка на Европейския съюз	414	278	438	315
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	256	278	248	294
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	199	261	224	417
Административни и спомагателни дейности	217	243	225	249

Продължение

1	2	3	4	5
Операции с недвижими имоти	507	164	502	161
Хотелиерство и ресторантьорство	417	157	403	156
Хуманно здравеопазване и социална работа	473	152	495	135
Други дейности	3979	112	3864	112
Селско, горско и рибно стопанство	460	111	482	97
Транспорт, складиране и пощи	569	90	583	83
Строителство	880	77	892	80
Преработваща промишленост	1273	60	1315	64
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	2825	54	2915	55

Източник: Изчисления на автора по данни на КПНРО

Числовите стойности от изчислението на индекса на Херфиндал-Хиршман следва да бъдат интерпретирани внимателно. Както се вижда от таблица 6 в зоната на висока концентрация попадат „Холдинг Български държавни железници“ – ЕАД, и дъщерните му предприятия, Национална компания „Железопътна инфраструктура“, Колективните инвестиционни схеми и управляващи дружества, които са големи предприятия, както и търговските дружества, които внасят и/или пренасят, и/или разпределят и/или транзитират природен газ и които са големи предприятия. В случая трябва да се отчете ниския брой на предприятията, обекти на одит, в дадената категория (за първите три групи до 5, а за четвърта – до 10 броя). Ако дружествата са 2, 3, 4 или 5, но част от една икономическа група, е много вероятно те да бъдат одитирани от един регистриран одитор и в случая максималните стойности на индекса означават, че е избран само един одитор за целия сектор. За сектор „Застрахователи и презастрахователи“ и за двата периода, а за сектори „Пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове“, „ВиК оператори по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги, които са средни и големи предприятия“, както и за „Търговски дружества, чиято основна дейност е да произвеждат и/или да пренасят, и/или да продават електроенергия и/или топлоенергия и които са големи предприятия“ е налице превишение само за едната от двете изследвани години и пазарните сегменти могат да се

интерпретират като област с умерена концентрация и средна конкуренция⁶, но без изразена устойчивост, което означава, че умерената концентрация може да се дължи на конюнктурни фактори в съответната година.

Коефициентът на Джини се основава на кривата на Макс Лоренц, която представя неравномерността на пазара на одиторски услуги. Тя е графичен модел на неравномерността на структурите, представляващ линейна диаграма, разположена в поле с квадратна форма (Гатев, Гатева, 2008). На абсцисата е представен кумулативният относителен дял на одиторите, докато по ордината е представен кумулативният относителен дял на приходите от одит (фигура 2).

Счита се, че коефициентът на Джини предоставя по-директна и чувствителна мярка за пазарното неравенство в сравнение с индекса на Херфиндал-Хиршман. В настоящото изследване е представено изчислението на коефициента на Джини за 2022 г. (0,22), но стойността му за 2021 г. е почти идентична (0.21).

Таблица 7: Коефициент на Джини за 2022 г.

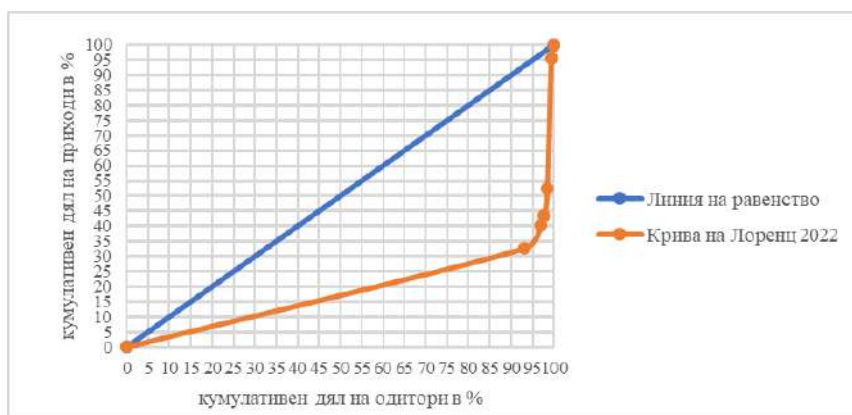
Категории по диапазон на доход	от 600 х. до 900 х.	от 900 х. до 1 400 х.	от 300 х. до 600 х.	от 1 400 х. до 4 000 х.	под 300 х.	над 4 000 х.	Общо
БРОЙ одиторски практики	5	4	22	5	552	5	593
Сума на дохода за всяка група	3,667,420	5,097,983	8,654,871	10,184,032	37,289,302	49,379,946	114,273,554
Дял на дохода	0,03	0,04	0,08	0,09	0,33	0,43	1,00
Фракция на одитори	0.01	0.01	0.04	0.01	0.93	0.01	1.00
Фракция на одиторите с по-голяма сума на дохода	0.99	0.98	0.95	0.94	0.01	0.00	3.87
Резултат	0.06	0.09	0.15	0.17	0.31	0.00	0.78
Коефициент на Джини							0.22

Източник: Изчисления на автора по данни на КПНРО

⁶ Ако индексът на Херфиндал-Хиршман (HHI) приема стойност между $0 < HHI < 1000$, нивото на концентрация на пазара е ниско; ако стойността е в диапазона от $1000 < HHI < 1800$, нивото на пазарна концентрация се счита за умерено и ако стойността от $1800 < HHI < 10000$ се приема за висока концентрация (Охера, 2008).

Интерпретацията на коефициента на Джини трябва да отчита факта, че минималната стойност на коефициента $G = 0$ съответства на ситуация на съвършено равенство, като в този случай кривата на Лоренц следва да съвпада с линията на равенство. Съответно, максимална стойност на коефициента $G = 1$ ще се отчете в ситуация, когато съответната икономическа величина (например брой одиторски ангажменти или приходи) е концентрирана в едно лице.

Изводите за ниско ниво на концентрация на пазара на одиторски услуги в България на база индекса на Херфиндал-Хиршман се потвърждават и от размера на коефициента на Джини, което е видно и от графичното представяне под формата на кривата на Лоренц (фигура 2).

Източник: Изготвено от автора по данни на КПНРО

Фигура 2: Крива на Лоренц за 2022 г.

Използваните коефициент на концентрация (CR), индекс на Hirschman-Herfindahl (HHI) и коефициент на Джини потвърждават хипотезата за ниски нива на концентрация на одиторския пазар в България.

Има значима разлика в коефициента на концентрация, определен на база брой ангажменти спрямо този, изчислен на база относителен дял от общо приходи. Въпреки това нивата на концентрация на пазара на одиторски услуги у нас са съществено по-ниски от тези в други европейски страни, респективно от средната стойност за страните от ЕС.

Заклучение

Изследването, като първо по рода си за България, предоставя доказателства за концентрацията на пазара на одит в България в последните години, и по този начин дава основа за обсъждане и избор на регулаторно въздействие.

Потвърдена е първоначалната теза, че нивата на концентрация на пазара на одиторски услуги в България са съществено по-ниски от тези в други европейски страни, в това число и от средната стойност за страните от ЕС. Същевременно, трябва да се отчете и факта, че структурата на пазара на одиторски услуги в някои сегменти може да се определи като олигопол и това може да се отрази на икономическите политики за регулиране на пазара.

Реакцията на надзорния орган над дейността на регистрираните одитори по отношение регулиране на концентрацията на пазара на одиторски услуги чрез въвеждане на определени механизми за намаляването ѝ следва да зависи от оценката на риска за обществото, в т.ч. социален и икономически. Възможните механизми включват:

- вътрешно институционални: чрез повишаване на честотата на инспекциите за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори;
- междуинституционални: чрез предприемане на промени в критериите за избор на одитори и съгласуването на избора на одитор за секторите, в които това е възможно;
- законови: промяна срока на ротация на одиторите.

От направения анализ за състоянието на пазара на одиторски услуги може да се направи извод, че в момента в България не съществува значителна концентрация, която да изисква въвеждане на нови или промяна на съществуващи механизми за избор на одитори. Въпреки това текущото и адекватно наблюдение на пазара дава възможност за предприемане на навременни реакции за ограничаване рисковете за обществото.

Спонсориране на научното изследване

Изследването е осъществено благодарение на проект на УНСС за научно изследване № НИД НИ 23/2019 на тема „Методология и методика за проучване и анализ на пазара на одиторски услуги в Република България“.

Използвана литература

- Гатев, К., Гатева, Н. (2008). Статистика: Статистически методи в емпиричните изследвания и бизнеса, изд. Парадигма. (Gatev, K., Gateva, N., 2008, Statistika: Statisticheski metodi v empirichnite izsledvania i biznesa, izd. Paradigma).
- Европейска комисия. (2021). Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Европейският съвет за системен риск относно развитието на пазара на ЕС на услуги по задължителен одит на предприятията от обществен интерес, изготвен по

силата на член 27 от Регламент (ЕС) № 537/2014, (Evropeyska komisija, 2021, Doklad na Komisiyata do Evropeyskia parlament, Saveta, Evropeyskata tsentralna banka i Evropeyskiyat savet za sistemen risk odnosno razvitiето na pazara na ES na usluzi po zadalzhitelен odит na predpriyatiyata ot obshtestven interes, izgotven po silata na chlen 27 ot Reglament (ES) № 537/2014, 2021, available at: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2021:0029:FIN:BG:PDF>

Европейска комисия. (2010). Зелена книга. Одитна политика: поуки от кризата, (Evropeyska komisija, 2010, Zelena kniga. Oditna politika: pouki ot krizata), available at: <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/08744053-2f56-415a-a985-7ceaef3d3b3a>

Beattie, V., Goodacre, A. and Fearnley, S. (2003). And then there were four: a study of UK market concentration – causes, consequences and the scope for market adjustment, *Journal of Financial Regulation and Compliance* 11(3): pp. 250-265, available at: <http://eprints.gla.ac.uk/3337/1/Audconc2002-draft10.pdf>

Gerakos, J. J. and Syverson, C. (2013). Competition in the audit market: policy implications, National Bureau of Economic Research, Inc, NBER Working Papers: 19251, available at: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w19251/w19251.pdf

Huber, Wm. D. (2015). The Structure of the Public Accounting Industry – Why Existing Market Models Fail, available at: https://www.researchgate.net/publication/275331196_The_Structure_of_the_Public_Accounting_Industry_-_Why_Existing_Market_Models_Fail

Mališ, S. S., Brozović, M. (2015). Audit market concentration – evidence from Croatia, *Ekonomski Vjesnik, God. XXVIII, BR. 2/2015*. str. 339-356, available at: <https://hrcak.srce.hr/file/221346>

Metcalf Report. (1976). Summary of the accounting establishment, available at: https://www.sechistorical.org/collection/papers/1970/1976_1201_Metcalf-SummaryT.pdf

Oxera. (2008). Competition and choice in the UK audit market, p. 50, available at: <https://www.oxera.com/wp-content/uploads/2018/03/Competition-and-choice-in-the-UK-audit-market.pdf>

United State Senate (1976). Summary of the accounting establishment, A staff study, prepared by the Subcommittee on reports, accounting and management of the Committee on government operations, December, available at: https://www.sechistorical.org/collection/papers/1970/1976_1201_MetcalfSummaryT.pdf

Velte, P., Stiglbauer, M. (2012). Audit Market Concentration in Europe and its Influence on Audit Quality, *International Business Research* 5(11), pp. 146-161, available at: <https://www.virtusinterpress.org/IMG/pdf>

RESEARCH OF AUDIT SERVICES MARKET IN BULGARIA

Assoc. Prof. Daniela Petrova, PhD
Department of Financial Control
University of National and World Economy
e-mail: daniela.petrova@unwe.bg

Adriana Atanasova, PhD student
Department of Financial Control
University of National and World Economy
e-mail: atanasova_3a@unwe.bg

Abstract

The degree of concentration in the audit services market is a worrying factor for both researchers and regulators, who should determine the policies and potential regulatory impacts affecting concentration. The discussions have been provoked by the increasing level of concentration (despite different levels in individual countries) over the last decade. The lack of similar research in Bulgaria is an obstacle to the market entry of new audit firms and at the same time makes it difficult to regulate this market and this provokes research interest. The results of the research confirm the thesis that the levels of concentration in the audit services market in Bulgaria are significantly lower than those in other European countries, as well as the average value for EU countries.

Keywords: audit services market, concentration, Bulgaria, concentration ratio (CR), Hirschman-Herfindahl index (HHI), Gini coefficient.

JEL: M40, M42